

Балицька Я.І.
магістрантка
Фасолько Т. М.
к.е.н, доц.

Хмельницький університет управління та права, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Інтенсивні інтеграційні процеси сприяють активізації міжнародної торгівлі й виведення її на нові рубежі. Разом з тим постають нові виклики національній митній безпеці, невід'ємним компонентом якої є митно-тарифне регулювання. Україна не стоїть осторонь цих процесів і повинна адекватно реагувати і проводити зміни в даній царині економічних відносин.

За таких умов загострюється потреба підвищення ефективності національної митної політики в сфері митно-тарифного регулювання експортно-імпортних операцій. Незважаючи на значну кількість наукових праць вчених у сфері митно-тарифного регулювання, все ж не вирішеними залишаються питання, які суттєво впливають на економіку держави та потребують наукового обґрунтування шляхів їх вирішення.

Зауважимо, що у чинному законодавстві України під митно-тарифним регулюванням прийнято розуміти відносини, що виникають між державою та суб'єктами ЗЕД з приводу перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою. Державою митне регулювання підкріплюється на законодавчому рівні законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», митним кодексом України, законом України «Про митний тариф України», угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, угодою про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС [1].

Передбачена угодою про асоціацію з ЄС поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС визначатиме правову базу для вільного переміщення товарів, послуг і капіталів.

Загалом реформування митно-тарифного регулювання у країнах ЄС здійснюється у таких напрямках, як зниження або ліквідація експортного мита, що стимулює зростання експорту вітчизняної продукції. Цей підхід дає змогу розвиватись країні як економічно конкурентоспроможному експортеру, а не «сировинному» постачальнику, що є досить актуальним для України на сучасному етапі розвитку [8].

Корисним для України в процесі формування її митної політики та механізму використання інструментів митно-тарифного регулювання є використання світового досвіду - а саме досвіду тих країн, яким вдалося створити ефективну систему митно-тарифного регулювання.

Митно-тарифне регулювання експортно-імпортних операцій розвинутих країн світу в основному відповідає рекомендаціям міжнародних організацій. У країнах з ринковою економікою з метою стимулювання припливу капіталу до країни митом оподатковується лише імпорт, а експортне мито не застосовується, а у США навіть заборонено законодавчо. Загалом переважна більшість високорозвинених країн та країн з перехідною економікою впроваджували на різних етапах свого економічного розвитку схожу зовнішньоекономічну політику, яка стимулювала експорт готової продукції, обмежувала вивіз сировини та заохочувала імпорт комплектуючих, матеріалів для розвитку власної індустрії.

У Китаї діє механізм мотивування до експорту, що полягає у наданні численних пільг та сприянні при здійсненні експортних операцій, в той час, як пільги імпортерам заборонені та введено додаткові тарифи за прискорення митного оформлення [7].

В Іспанії політика стягнення митних платежів подібна до української. Експорт товарів і послуг звільняється від ПДВ, імпорт обкладається ПДВ, при цьому вартістю, що оподатковується, вважається ціна, запропонована продавцем, плюс всі митні платежі, що мають бути сплачені. Юридично це оформлено як специфічний вид операцій, до яких застосовуються нульова ставка податку. В результаті експортери не звільнені від документального оформлення своїх операцій для податкових органів.

У Німеччині ПДВ називається податком з обороту імпорту. Він являє собою акциз відповідно до «Положення про податки, збори, мито та імпорتنний податок», згідно з митним законодавством. Збір податків здійснює федеральне Митне управління. Мета стягнення цього податку – адаптація товарів третіх країн (звільнених від податку на додану вартість країни-експортеру) до оподаткування ПДВ, який застосовується щодо аналогічних вітчизняних товарів [4].

На сьогоднішній день сучасна митна політика України є недосконалою, свідченням цього можуть бути такі факти:

- переміщення товарів з приховуванням інформації від фіскальних органів або шляхом контрабанди;
- велика кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- невідповідність існуючої системи митного контролю сучасним стандартам пропускнуої спроможності;
- наявність певних шахрайських і корупційних схем у системі державного управління митною справою;
- великий обсяг тінізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств [6].

Низька ефективність реалізації митної політики може бути проілюстрована динамікою обсягу експорту-імпорту товарів та послуг в Україну (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів експорту-імпорту товарів та послуг в Україні за 2017 р. та 2018 р.

Показник	2017 р. млн. дол. США	2018 р, млн дол. США	Темп зростання, %
Обсяг експорту у грошовому виразі у т.ч.:	53711,37	59194,71	110,21
- товарів	43264,73	47339,93	109,41
- послуг	10446,64	11854,78	113,48
Обсяг імпорту у грошовому виразі у т.ч.:	54966,38	62947,26	114,51
- товарів	49607,17	57141,04	115,18
- послуг	5359,21	5806,22	108,34
Сальдо	-1255,01	-3752,55	-

Примітка розраховано авторами на основі [3].

З таблиці видно, що відбулося зростання експорту товарів та послуг за 2018 рік порівняно з 2017 роком на 10,21 % та зростання імпорту – на 14,51 %. Зовнішньоекономічна діяльність України тяжіє до від'ємного сальдо, так у 2017 році спостерігаємо зниження на 1255,01 млн. дол. США, а у 2018 році – на 3752,55 млн. дол. США. У питомій вазі експорту та імпорту переважають насамперед товари матеріального походження.

Від'ємне сальдо торгового балансу – це хронічна проблема української економіки. В такому випадку потрібна ефективна митно-тарифна політика стимулювання експорту.

Вважаємо за необхідне виділити такі пріоритетні шляхи вдосконалення митно-тарифного регулювання:

По-перше, здійснити диференціацію ставок митних платежів (мінімальні ставки мита на матеріали, сировину, комплектуючі; максимальні на готові вироби). Таким, чином створюються

більш привабливі умови для виготовлення товарів в Україні порівняно з їх імпортом, а також це стимулює до перенесення виробництва на територію України.

Пріоритетним за наявних умов є продовження роботи щодо подальшого зниження ставок ввізного мита на технологічне обладнання, яке не має вітчизняних аналогів, перевага в даному випадку має надаватися імпорту високотехнологічного обладнання, використання якого підвищить конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

По-друге, уніфікувати або ж систематизувати перелік товарної номенклатури відповідно до міжнародних стандартів, оскільки відомі часті випадки декларування товару не за своїм кодом з метою сплати меншої суми платежів. Це зменшить відсоток ухилення від сплати податків суб'єктами ЗЕД.

По-третє знизити рівень фіскального навантаження на митні податки. У розвинутих країнах мито виконує перш за все регулюючу функцію, а не фіскальну, і надходження від справляння імпортного мита складають не більше 0,3% ВВП, на відміну від України, митна служба якої відіграє вагомий роль в процесі наповнення державного бюджету. Переважання у митних органах України насамперед фіскальної функції зменшує можливості реалізації інших її функцій та створює бар'єри для міжнародного співробітництва, ефективної боротьби з митними правопорушеннями. Як наслідок, зростають масштаби ухилення від сплати податків, зменшується конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, не приділяється належної уваги розвитку співробітництва на міжнародній арені тощо [2].

По-четверте, орієнтація на членство в Verne Union (Бернського Союзу), який являє собою об'єднання страхових компаній, організацій, що виробляють умови та узгоджують дії щодо страхування кредитів у міжнародній торгівлі, здійснюють обмін досвідом. Даний союз відкриє доступ Україні до міжнародних стандартів страхування так як ця сфера є слабо розвинутою в країні. Україна до сих пір не є рівноправним членом Бернського Союзу, оскільки до 2018 не мала власної експортно-кредитної агенції (ЕКА). Проте 7 лютого 2018 року уряд створив ЕКА. Такі установи, створені в багатьох країнах світу безпосередньо приймають участь у забезпеченні виконання державної функції із стимулювання та сприяння розвитку експорту відповідної країни [5].

Вагомим чинником, що впливає на здійснення усіх вище перелічених рекомендованих змін є те, що країнам-членам ЄС і країнам-претендентам митно-тарифну політику «диктує» ЄС. Сьогодні вже відбуваються позитивні зміни в митному законодавстві, але гармонізація митного законодавства України за вимогами ЄС гальмується через надання пріоритету фіскальній функції митних органів, що ускладнює можливість тісної співпраці з країнами ЄС.

Таким чином, можемо зробити висновок, що у сфері митно-тарифного регулювання спостерігається значна частина нерегульованих законодавчо або недостатньо врегульованих питань, що дають можливість здійснювати правопорушення. Проведене дослідження дає підстави для подальшого реформування митної політики України стосовно митно-тарифного регулювання.

Список джерел:

1. Верховна рада України: законодавство України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Голинський Ю.О., Муляр В.В. Митна політика та її вплив на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. «Молодий вчений». жовтень, 2018 р. № 10 (62) С. 745-748.
3. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Дяченко Т. О. Особливості митно-тарифного регулювання України. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015 Вип. 125 (частина I). С. 128-137
5. Експортно-кредитне агентство. Єдиний урядовий веб-портал органів виконавчої влади: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ekспортно-kreditne-agentstvo>

6. Єдинак В. Ю., Плешкова Н. М., Ніжніченко С. П. Вплив митної політики на зовнішньоекономічну діяльність підприємств. *Ефективна економіка* № 11, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3581>

7. Колотюк О., Ситник Н. С. Зарубіжний досвід митно-тарифного регулювання та перспективи його застосування в Україні. «Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі»: зб. матеріалів доп. учасн. кругл. стл. 4 квітня 2017 р. Львів: ФУФБ, 2017. С. 7-9

8. Сторожук О.В., Свириденко Г.М. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. *Часопис Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 17. С.94-98